

SZKLANE DŹWIĘKI

Dźwięki powstające przy pocieraniu szklanych prętów wywołują niezwykle efekt – mogłyby z powodzeniem ilustrować filmowe sceny grozy.

Świat „szklanych dźwięków” rozbrzmiewa różnymi głosami. Są wśród nich perliste tony płynące ze szklanego wibrafonu, szklanych fletów, ludowych piszczałek. Są też uderzane pałeczkami szklane dzwony, zestaw grających kieliszków czy święcąca triumfy w XVIII wieku szklana harmonika.

Instrumenty te, oprócz niewątpliwych walorów muzycznych, fascynują swą niepospolitą urodą.

Niepowtarzalne brzmienie

Można je znaleźć w zbiorach Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu, w Pałacu w Nieborowie, są częścią wspaniałej kolekcji śląskiego etnomuzykologa – prof. Adolfa Dygacza. Fascynują swym niepowtarzalnym brzmieniem i kolorytem muzyki, która, jak w przypadku szklanej harfy czy harmoniki, ma nierzadko charakter transowy.

Spójrzmy na szklane klosze harmoniki zawieszane równo na wspólnej osi. Mechanizm pedałowyy obraca nimi, a wyko-

Szklana harmonika, Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu.

nawca przykładają wilgotne palce do ich wirujących krawędzi. Wydobywający się dźwięk elektryzuje słuchaczy. To właśnie harmonika towarzyszy scenie obłędu w „Łucji z Lammermoor” Gaetana Donizettiego, potęgując niezwykle emocje ostatniego aktu opery.

Zachwyca ekspresją

Podobny dźwięk i efekt wywołuje muzyka grana na szklanej harfie, czyli instrumencie zbudowanym z kieliszków. Można nawet odnieść wrażenie, że pod względem wyrazowym i artykulacyjnym harfa jest bardziej wyrafinowana od harmoniki. To muzyk zwilżonymi palcami rozwibrowuje każdy kieliszek z osobna, a dzieje się to w tempie najbardziej odpowiednim do charakteru utworu. To właśnie na szklanej harfie można usłyszeć perliste staccato i zarazem wspaniale poprowadzoną romantyczną frazę. Choć nie należy do instrumentów głośnych, dynamika na niej realizowana potrafi zachwycać ekspresją.

Ciekawym instrumentem, i to ze względu na brzmienie oraz nietypowy wygląd, jest również verofon. Tworzą go szklane rury osadzone pionowo na ramie. Zasada wydo-

bycia dźwięku jest tu podobna do szklanej harfy czy harmoniki, jednak brzmienie pojawia się w zdecydowanie niższym rejestrze.

Jednym z bardziej wyjątkowych, jeśli chodzi o wygląd, instrumentów szklanych jest tzw. Cristal Baschet. Stworzony i produkowany we Francji przez braci Bernarda i François Baschetów, sprawia wrażenie obnażonego mechanizmu jakiegoś skomplikowanego urządzenia. Baschetowie opracowali projekt konstrukcji, eksperymentując z dźwiękami i efektami wybiegającymi poza ramy tradycyjnych brzmień. Rezultat przerósł oczekiwania. Dźwięki powstające przy pocieraniu szklanych prętów wywołują niezwykle efekt – mogłyby z powodzeniem ilustrować filmowe sceny grozy. Słuchając donośnych tonów, trudno uwierzyć, że będący ich źródłem cristal jest instrumentem całkowicie akustycznym.

Designerskie eksperymenty

Szkoło prowokuje do designerskich eksperymentów. Czasem jednak efekt, mimo całkiem ciekawego pomysłu, ociera się o kicz. Projektami raczej z pogranicza muzyki i „designu” wydają się np. szklane fortepiany, skrzypce czy saksofony.

Parając się grą na szklanej harfie, to jej, jako instrumentowi ze wszystkich tu wymienionych najstarszemu, oddają palmę pierwszeństwa. Jej możliwości zaskakują nawet w szerszym kontekście całej rodziny instrumentów szklanych.

GLASS DUO ze swoją szklaną harfą.

„Zwykły” zestaw kieliszków, zwany w XVIII wieku anielskim organami, obecnie znów zachwyca niezwykle kolorowym. Można na nim zagrać Mozarta, Chopina, Czajkowskiego i wszystko to, co nie jest w sprzeczności z eterycznym charakterem brzmienia tego rzadkiego instrumentu.

Szklaną harfę Glass Duo, jedyne w Polsce zespołu kultuwującego tradycje szklanej muzyki, można usłyszeć solo, z towarzyszeniem przeróżnych zespołów oraz orkiestr. Jej delikatne tony, po latach królowania mocnych brzmień, znów powracają do łask.

Anna Szafranec

muzyk Glass Duo, grająca na szklanej harfie, członek międzynarodowej organizacji GMI (Glass Music International) skrzypaczka Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku

Fot. Autor